



International Science Group

ISG-KONF.COM

XXXI

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE "TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF
MODERN SCIENTIFIC"**

Vancouver, Canada

June 22 – 25, 2021

ISBN 978-1-63848-653-4

DOI 10.46299/ISG.2021.I.XXXI

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF MODERN SCIENTIFIC

Abstracts of XXXI International Scientific and Practical Conference

Vancouver, Canada
June 22 – 25, 2021

ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

Гречаник Олена

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри наукових основ управління
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна

Григораш Ольга

аспірантка кафедри початкової і професійної освіти
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна

Як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, сучасна філософія освіти, оновлена стратегія її реформування вимагають принципово нових наукових досліджень, обґрунтованого та послідовного запровадження передових науково-педагогічних технологій, раціональних й ефективних підходів до організації наукової та інноваційної діяльності у сфері освіти [1].

Особливу значущість науково-дослідницької роботи здобувачів освіти за сучасних умов розвитку вищої освіти підтверджує, зокрема, Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»: «Основними цілями державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності є... створення умов для досягнення високого рівня життя кожного громадянина, його фізичного, духовного та інтелектуального розвитку шляхом використання сучасних досягнень науки і техніки; ... створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності» [2].

Таким чином, наукові дослідження є життєво важливим елементом вищої освіти, а науково-дослідницьку роботу здобувачів освіти, як метод активного навчання, необхідно проводити в закладах вищої освіти, оскільки знайомство з процесом ґрунтовної науково-дослідницької роботи відіграє суттєве значення для майбутніх фахівців будь-якої сфери народного господарювання.

На формування й розвиток означених характеристик менеджерів суттєво впливає науково-дослідницька діяльність, основним принципом якої має бути інтеграція наукових, інтелектуальних і навчально-методичних ресурсів.

Основною метою науково-дослідницької роботи студентів є підвищення якості їхньої професійної підготовки, формування у фахівців здатності думати самостійно і творчо, розвиток комплексу дослідницьких, експериментальних і теоретичних знань, умінь і компетентностей; формування діалектичної логіки

й наукового мислення; формування наукового світогляду й оволодіння методами наукового пізнання; формування професійного і культурного світогляду фахівця шляхом інтеграції освітнього та наукового прогресу; створення позитивної мотивації та стійкого інтересу до спеціальності, яку вивчають студенти (у нашому випадку – 073 «Менеджмент»); прищеплення інтересу до науково-дослідницької роботи й усвідомлення її суспільної значущості; вироблення й закріплення навичок публічних виступів та участі в наукових дискусіях. При цьому особливої цінності набувають такі соціально й особистісно-значущі якості, як готовність до рішучих та цілеспрямованих дій, прагнення до самовдосконалення та творчого пошуку, підвищення ефективності та якості педагогічної та управлінської праці, до використання інтерактивних, інформаційно-комунікаційних і педагогічних технологій.

У процесі науково-дослідницької роботи здобувачів освіти необхідно розвивати такі важливі *дослідницькі вміння*:

- методологічні (загальнотеоретичні): аналізувати теоретичні явища; узагальнювати проблему дослідження; застосовувати теоретичні знання на практиці; знаходити наукове розв’язання проблеми;
- методичні: проводити експеримент; використовувати методи наукового дослідження; будувати систему операцій, досліджень;
- технологічні: користуватися бібліографічними й іншими каталогами; працювати з обладнанням під час дослідження; ілюструвати отримані результати таблицями, схемами, рисунками; цитувати наукові джерела; оформлювати список наукових джерел і загалом науково-дослідну роботу [3].

Якість підготовки фахівців залежить від змісту й форм науково-дослідницької роботи, і саме оновленню змісту науково-дослідницької роботи слід надавати першочергового значення, що сприяє підвищенню якості освіти. Зміст має відображати раціональне поєднання фундаментальних знань і практичних умінь студентів – майбутніх менеджерів освіти, актуалізацію наявних компетентностей і формування пошукової активності в напрямі розв’язання завдань сучасної освіти й управління нею.

Розглянемо, як організовано процес формування науково-дослідницької компетентності майбутніх менеджерів освіти на другому (магістерському) рівні в ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Випусковою кафедрою зі спеціальності 073 «Менеджмент» є кафедра наукових основ управління. Науково-дослідницька діяльність наших студентів має диференційований характер і передбачає орієнтацію на потреби конкретного закладу освіти. Керівництвом кафедри спільно з відділом практик університету визначено базові заклади освіти, у яких у процесі навчання студенти мають можливість проводити наукові дослідження, завдяки тому що ці заклади мають необхідний академічний потенціал – ними керують колишні випускники Інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди (далі – ІПКПМО), які отримали відповідну менеджерську освіту, – і до того ж ці заклади здійснюють інноваційну діяльність, відкриті до експериментування, реалізації наукових розробок – програм, проектів, моделей

тощо. Керівники цих закладів освіти є учасниками науково-практичних конференцій, «круглих столів», вебінарів, управлінських майстерень з обміну досвідом практичної діяльності, вони активно співпрацюють із кафедрою наукових основ управління.

Неабиякого значення приділяємо вибору форм науково-дослідницької роботи (далі – НДР) здобувачів освіти, яка є складовою частиною навчального процесу й позанавчальної діяльності студентів.

Формами організації НДР здобувачів освіти зі спеціальності «Менеджмент» у позанавчальний час є такі:

- участь у наукових заходах – науково-практичних конференціях (міжнародних, всеукраїнських, регіональних тощо), науково-теоретичних семінарах на базі вишів і закладів освіти інших типів. Так, щороку у квітні або травні проводимо науково-практичну конференцію, присвячену проблемам управління освітою та його психологічного супроводу. На пленарному засіданні досвід практичної роботи представляють відомі в Харкові освітні організації, установи, заклади освіти, окремі науковці у сфері освіти, колишні випускники ІПКПМО, керівники освітньої сфери Харкова. Під час роботи секцій конференції свої наукові доробки, як теоретичного, так і практичного характеру, представляють студенти-магістранти, чії виступи супроводжуються мультимедійними презентаціями. Консультування студентів щодо виступів на конференціях передбачено годинами в індивідуальних планах викладачів і є обов’язковим компонентом загального педагогічного навантаження НПП;

- написання есе, наукових статей, наприклад, за такими темами: «Академічна доброчесність – данина моді чи потреба сучасності?», «Чи потрібно розвивати професійну мобільність менеджера?», «Чи обов’язково менеджеру бути готовим до здійснення науково-дослідницької діяльності?» тощо. Стосовно наукових статей зазначимо, що протягом останніх шести років їх наявність є необхідною умовою підготовки магістрів, тому всі випускники магістратури мають наукові публікації, пов’язані з проблематикою їхніх наукових досліджень, як одноосібні, так і у співавторстві зі своїми науковими керівниками, у тому числі за кордоном. Задля виконання цих завдань викладачами кафедри наукових основ управління розроблено методичні рекомендації до написання наукових статей, із якими студенти мають можливість ознайомитися на сайті кафедри у відповідній рубриці. Саме в такий спосіб представлено структуру наукової статті, вимоги до її обсягу, структури, оформлення, подано шаблон статті, який можна завантажити із сайту, що полегшує технічне виконання роботи.

Основними формами НДР здобувачів освіти під час навчального процесу є такі, як-от:

- вивчення навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень», що має за мету сформувати в студентів практичні навички застосування загальнотеоретичних знань, здійснення наукових досліджень на належному рівні. Так, студенти усвідомлюють не тільки теоретичні поняття, такі як «об’єкт дослідження», «предмет дослідження», «мета», «завдання», «методи

дослідження» тощо, а головне, практичні вміння щодо їх визначення. Робота проводиться в системі, і завдання поступово ускладнюються. Наприклад, спочатку викладач пропонує тему, готовий план і методологічний апарат, у якому навмисно припущені помилки, які студенти мають знайти й виправити, обґрунтувавши свою точку зору; далі відповідно до запропонованої викладачем теми студенти розробляють орієнтовний план кваліфікаційної роботи, методологічний апарат дослідження й потім обговорюють, об'єднавшись у групи, варіанти виконання цього завдання. На завершення під час самостійної роботи студенти розробляють теж саме стосовно конкретно обраної ними теми майбутнього наукового дослідження;

- виконання завдань практичних робіт із менеджменту, психології управління, фінансового менеджменту, менеджменту освіти тощо. Наприклад, відповідно до списку рекомендованих джерел студенти мають ознайомитись із формулами розрахунків фінансових витрат на реалізацію цільового проекту або комплексно-цільової програми, статтями валових витрат і обрахувати фінансові витрати на реалізацію одного з етапів або блоків програми, проекту, заходів із реалізації моделі тощо;

- написання рефератів за науковою тематикою, анотування монографій, статей у періодичних виданнях, написання відгуків на наукові публікації. Перед виконанням цих завдань студенти знайомляться з вимогами до написання реферату, анотації, відгуку, вивчають зразки таких видів роботи, а потім мають можливість виконати таке завдання. Викладачі часто залучають студентів до так званих «рецензувань рефератів наосліп», що написані однокласниками й мають бути оцінені за заздалегідь оголошеними критеріями;

- виконання курсової роботи;

- виконання наукового дослідження. Викладачі кафедри розробили методичні рекомендації до написання курсових робіт, наукових досліджень, які розміщені на сайті кафедри. Щороку, затверджуючи тематику курсових (кваліфікаційних) робіт, намагаємось оновлювати теми, аби вони відповідали принципам актуальності, науковості, практичної значущості. Чимало студентів, стаючи випускниками, продовжують реалізацію розроблених під час навчання програм і проектів. Деякі магістри з менеджменту продовжують навчання в аспірантурі й успішно захищають кандидатські дисертації з різних спеціальностей. Проте існують й інші випадки, коли після захисту кандидатських дисертацій, наприклад із педагогіки, керівники сфери освіти різних рівнів, усвідомлюючи брак управлінських знань, стають студентами ІПКППМО зі спеціальності 073 «Менеджмент»;

- виконання конкретних завдань науково-дослідного характеру під час практики.

Саме під час практики здобувачі освіти проводять левову частку аналітичної роботи, використовуючи різноманітні методи й інструментарій: аналіз документації, спостереження, інтерв'ю, самооцінювання, метод експертних оцінок, кваліметричні моделі, SWOT-аналіз, анкети, опитувальники, протоколи тощо. Узагальнивши результати аналізу, студенти під керівництвом викладачів

переходять до розроблення проектно-методичної частини кваліфікаційної роботи магістра: вона може представляти собою програму розвитку закладу освіти, у якому працює студент, комплексно-цільову програму, цільовий проект, модель, технологію реалізації певних заходів. У процесі вивчення навчальних дисциплін («Інноваційний менеджмент», «Стратегічний менеджмент») здобувачі освіти знайомляться зі структурою та змістом різноманітних, уже існуючих програм і проектів, опановуючи технологію їх розроблення, моделюють різні варіанти складання програми з певної теми, обираючи найоптимальніший. Такі напрацювання допомагають розвинути самостійність, творчі здібності, аналітичні та прогностичні вміння здобувачів освіти.

Так само вони розробляють критерії та показники оцінювання створених проектів і програм, умови щодо їх реалізації. Зазначимо, що завдання з практики, як виробничої, так і науково-дослідної, нами перероблено з урахуванням складної санітарно-епідеміологічної ситуації, пов'язаної з хворобою Covid-19, отже, здобувачі освіти можуть виконувати їх дистанційно [4].

Важливим етапом виконання кваліфікаційної роботи магістра є підготовка до її представлення й захисту. Наукові керівники надають консультативну допомогу з оформлення списку використаних джерел, упорядкування тексту виступу, підготовки презентаційних матеріалів тощо.

Отже, науково-дослідницька робота студентів – майбутніх менеджерів освіти – має сприяти формуванню мобільного, творчого фахівця, здатного до інноваційної діяльності, із належним рівнем загальної науково-теоретичної та методологічної підготовки. Серед проблем, які потребують першочергового розв'язання, зазначимо залучення менеджерів-практиків до розроблення змісту науково-дослідницької роботи, складання навчальних планів і програм, які відповідають сучасним реаліям і потребам освіти.

Список літератури

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звертання: 10.06.2021).
2. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звертання: 14.06.2021).
3. Grygorash V., Grechanyk O. Forming acmeological competence of potential education managers. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph* / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, 2020. P. 102–112.
4. Tomashevskaya A., Popova O., Tkachov S., Tkachova N., Grechanyk O., Grygorash V. The application of distance technology in student education. *Journal of critical reviews*. 2020. Vol. 7. Issue 19. URL: <http://www.jcreview.com/?mno=106431> (дата звертання: 10.06.2021).